

СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Видання орієнтовано на викладачів, наукових співробітників, студентів, аспірантів та всіх, кого цікавлять сучасні проблеми педагогіки, соціології, філософії, психології, соціальних комунікацій, філології, мистецтвознавства, культурології, історії, економіки, юриспруденції, політики та публічного адміністрування.

Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точки зору авторів.

Наукові праці публікуються в рамках проведення всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку України та світу», 26 , березня 2020 р., м. Харків, Україна.

Редакційна колегія:

Кучин Павло Захарович, заслужений артист України, СГ НТМ «Новий курс» (головний редактор)
Акішніна Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Гончаренко Тетяна Ігорівна, СГ НТМ «Новий курс» (відповідальний секретар)
Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент, Державний університет телекомунікацій
Дуна Наталія Геннадіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Захаревич Михайло Васильович, кандидат мистецтвознавства, доцент, Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого
Кислюк Любов Вікторівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, Луганський національний аграрний університет
Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Колчанова Людмила Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського
Косуля Ірина Юріївна, кандидат соціологічних наук, доцент, Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ) GmbH
Кучин Сергій Павлович, доктор економічних наук, професор, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського
Мкртічян Оксана Альбертівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Наголюк Олена Євгенівна, кандидат юридичних наук, Луганський національний аграрний університет
Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет
Субота Євген Володимирович, кандидат культурології, Харківська державна академія культури
Тополевський Віктор Юрійович, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківська державна академія культури
Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського
Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Шевчук Інна Володимирівна, кандидат наук з державного управління, Хмельницький університет управління та права
Шпак Світлана Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський інститут Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
Яцишин Уляна Володимирівна, кандидат політичних наук, Національний університет «Львівська політехніка»

УДК 009:3(082)
ББК 6/8я43
С69

Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. – Вип. 31. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2020. – 102 с.

© СГ НТМ «Новий курс», 2020
© Автори, 2020

Збірник засновано 2010 року.
Засновник та видавець збірника:
«Соціально-гуманітарна науково-творча
майстерня «Новий курс»
(рік заснування – 1989).
Контакти: +380970440309, sgvisn@gmail.com,
вул. Манізера, 3, м. Харків, 61002, Україна.
Докладна інформація розташована на сайті
www.newroute.org.ua.
Збірник зареєстровано в
Департаменті державної реєстрації та нотаріату
Міністерства юстиції України
(Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ №23259-13099ПР від 19.04.2018) та в
Міжнародному центрі реєстрації серійних видань
(Міжнародний стандартний серійний номер (ISSN): 2305-9869).
Збірник включено до міжнародної бази даних періодичних видань
Ulrichsweb (Ulrich's Periodicals Directory)

Вид видання за цільовим призначенням: наукове.
Наукові праці публікуються українською, російською
та англійською мовами.

Матеріали, що подані авторами розміщуються
в базі даних інформаційного ресурсу
«Наукова періодика України»,
в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar»,
на сайті засновника та видавця збірника СГ НТМ «Новий курс».
Друковані примірники збірника надсилаються згідно із
Законом України «Про видавничу справу»,
Законом України «Про обов'язковий примірник документів»,
Постановою Кабінету Міністрів України
«Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів».
Публікація у збірнику вважається науковою працею,
що опублікована у вітчизняному друкованому науковому періодичному
виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора.
Збірник не входить до переліку фахових видань України.

ЗМІСТ

Стор.

Розділ перший**Педагогіка, соціологія, філософія, психологія, соціальні комунікації**

<i>Золотухін Олександр Олександрович, Петренко Юрій Миколайович</i> ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	... 5
<i>Мкртічян Оксана Альбертівна, Жаров Валентин Вікторович</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	... 8
<i>Ульянов Леонід Семенович</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ	... 10
<i>Яковенко Юлія Олексіївна, Мирний Вадим Володимирович, Пономаренко Олена Володимирівна</i> ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТА ГАРМОНІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	... 12
<i>Клімова Анна Ігорівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	... 14
<i>Мартинова Зоріна Степанівна</i> ПСИХОЛОГІЧНІ КОМПОНЕНТИ СУЧАСНОГО БАТЬКІВСТВА	... 16
<i>Бунакова Наталія Володимирівна</i> ВИХОВАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	... 18
<i>Патрікац Лілія Вікторівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ МЕХАНІЗМІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ У НАРКОЗАЛЕЖНИХ	... 19
<i>Кургаєва Лілія Андріївна</i> ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ МОВНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ	... 22
<i>Агєєнко Тетяна Анатоліївна</i> «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ОРГАНІЗАТОРІВ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	... 24
<i>Дубовик Наталія Анатоліївна, Кирилюк Наталія Андріївна</i> КОМУНІТАРИЗМ ТА МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	... 27
<i>Калиновська Ірина Миколаївна, Прокопчук Вікторія Володимирівна</i> ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В КАНАДІ Й УКРАЇНІ У ПОРІВНЯЛЬНОМУ АСПЕКТІ	... 29
<i>Акінішина Ірина Миколаївна</i> АГРАРНА ПОЛІТИКА СХОДУ УКРАЇНИ У ПРЕСІ ДОНБАСУ ПЕРІОДУ ОКУПАЦІЇ 1941 – 1943 рр.	... 30
<i>Процик Мар'яна Миколаївна</i> ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНО-МОДУЛЬНОЇ МЕТОДИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	... 33
<i>Ключкович Тетяна Василівна</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ (1990-1992 рр.)	... 35
<i>Панькевич Олена Олександрівна</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕДІАОСВІТІ (НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЖУРНАЛІСТСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ»)	... 36
<i>Максюта Микола Єгорович</i> ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНІСТЬ І ДОВІРА: ОСОБИСТІСНІСТЬ ВЗАЄМОДІЇ	... 38
<i>Соколова Олександра Максимівна</i> ФЕНОМЕН ДОВІРИ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРАЦЯХ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ТА В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПІНСЬКОГО	... 39

Ключкович Тетяна Василівна
Кандидат педагогічних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ (1990-1992 рр.)

Стаття присвячена аналізу основних напрямків реформування вищої освіти у Чехословаччині після краху комуністичного режиму. Проаналізовано нормативно-концептуальні основи модернізації вищої освіти. Особлива увага приділяється розвитку вищої педагогічної освіти в Словацькій республіці.

Ключові слова: Чехословаччина, реформування, вища педагогічна освіта

Важливим напрямком демократизації суспільної системи Чехословаччини було реформування вищої освіти. Трансформація системи вищої освіти Чехословаччини розпочалася в 1990 р. в контексті демонтажу комуністичного режиму і тривала до розпаду спільної держави чехів і словаків у 1992 р.

У часи розбудови соціалізму в Чехословаччині сформувалася централістсько-адміністративна система управління вищою освітою, яка характеризувалася уніфікованістю та заідеологізованістю підходів. У кінці 1980-х рр. увагу громадськості було сфокусовано на недоліках і критиці вищої освіти ЧСФР, а з початком демократичних перетворень у країні взято курс на освітні реформи. Для посткомуністичного етапу освітніх перетворень характерні наступні кроки: демонтаж старих ідеологічних освітніх структур марксизму-ленінізму; демократизація системи управління вузами; гуманізація вищої педагогічної освіти; початок розробки європейських перспектив і орієнтирів розвитку вищої освіти [1, с. 74-75]. Попри те, що в цей короткий відрізок освітня політика держави, прореформістські настрої знизу (з боку об'єднань педагогів), громадська думка були єдині в розумінні необхідності перетворень, формування стратегії та дієвого механізму реалізації освітніх реформ давалося вкрай складно.

В 1990-1992 рр. у Чеській і Словацькій федеративній республіці (ЧСФР) було створено базові законодавчі умови для демократизації вищої освіти. 4 травня 1990 р. Федеральні збори ЧСФР ухвалили Закон «Про вищі школи» (Zákon č. 172/1990), який був значним поступом у децентралізації та послабленні політизації управління вузами, формуванні європейської моделі вищої освіти. В законі було врегульовано цілу низку питань, що стосувалися академічних прав і свобод вузів (§ 2), їх фінансування (§ 6) і самоврядування (§ 7-13), навчання студентів (§ 18-27) та ін. Закон врегулював організацію вищої освіти в обох республіках, але в подальшому, з розпадом федерації в 1992 р., Чехія і Словаччина у реформуванні вищої освіти йшли різними шляхами.

Значним кроком до децентралізації управління шкільною освітою в Словаччині було прийняття в 1990 р. Закону «Про державне управління в сфері шкільництва та шкільного самоврядування» (Zákon SNR č. 542/1990), яким зафіксовано рівні управління освітою та проголошено відокремлення управлінських структур від контролюючих і навчальних. Тим самим були створені нормативно-правові умови для діяльності незалежних контролюючих органів, а також методичних педагогічних центрів.

В контексті деідеологізації вищої освіти проявилися тенденції до т.зв. «депедагогізації» вищої школи, оскільки значна частина реформаторів вважали педагогіку носієм марксистської ідеології. Зокрема, це відобразилося у зменшенні кількості та обсягу педагогічних і дидактичних дисциплін у навчальних програмах, скороченні педагогічної практики. В сфері педагогічної науки не тільки належним чином не підтримувалися дослідження, але й ліквідовувалися діючі державні дослідницькі педагогічні центри, зокрема Інститут експериментальної педагогіки Словацької академії наук, Дослідницький педагогічний інститут. Стагнацію переживала і Словацька педагогічна асоціація при САН, яка також була деполітизована та деідеологізована в результаті освітніх перетворень [2, с. 218].

До 1989 року університетською підготовкою вчителів займалися педагогічні факультети, які орієнтувалися на вчителів загальноосвітніх предметів початкової школи, а також філософські та природознавчі факультети, які здійснювали підготовку вчителів загальноосвітніх предметів середніх шкіл. В додатку до Закону «Про вищі школи» (Zákon č. 172/1990) від 4 травня 1990 р. визначено, що педагогічне спрямування мали два університети (Університет Коменського в Братиславі та Університет П. Й. Шафарика в Кошицях і Пряшеві) та 2 самостійних педагогічних факультети в Нітрі та Банській-Бистриці. На поч. 1990-х рр. у Словаччині починають створюватись нові факультети і спеціальності, які водночас кадрово ослаблювали діючі педагогічні факультети. Попри ріст кількості студентів, кількість педагогічних працівників, професорів і доцентів зменшувалася. Тодішня педагогічна наука не могла дати відповіді на всі актуальні питання в сфері освіти, що стояли перед суспільством в контексті посткомуністичної

трансформації. Педагогічна наука за часів соціалізму відчувала брак інформації, інноваційних розробок з-за кордону, оскільки до 1989 р. використання західної літератури було обмеженим.

Водночас прорив інформаційної ізоляції на початку 1990-х рр. дозволив досить швидко актуалізувати ті проблеми, що хвилювали європейську педагогічну думку. У 1991 р. Міністерство освіти Словаччини під керівництвом Я. Пішута презентувало доповідь на тему «Концепція для оновлення і подальшого розвитку системи освіти нації до 2000 року». Концепція містила розділ про «подальшу освіту дорослих», де підкреслювалася необхідність дотримуватися принципів відкритості, різноманіття, добровільності, свободи і демократії в наданні можливостей для отримання освіти дорослим всіх соціальних груп [3, с. 380].

Одним із перших концептуальних документів, що містив положення щодо реформування словацької освіти і ролі педагога в суспільстві, був проект «Дух школи» (1990 р.) [4]. Вказаний проект вніс небагато змін в освітню політику держави, але суттєво вплинув на мислення прогресивних вчителів і створив концептуальну основу для подальшої реформеної риторики. В рамках даного проекту група експертів на чолі з І. Туреком висловила амбіції щодо формування загальних принципів майбутньої чехословацької освіти в умовах зміни парадигми суспільного розвитку.

В цей період закладаються інституційні основи для реалізації міжнародних програм освіти впродовж життя, адаптації словацьких публічних структур до європейських. Зокрема, з метою сприяння реалізації в Словаччині європейських програм в галузі післядипломної освіти в жовтні 1990 р. Міністерством освіти було створено освітню інституцію – Академію I stropolitana. Від часу свого заснування Академія реалізувала міждисциплінарні освітні проекти, головним чином в рамках програми TEMPUS, орієнтовані на післядипломну освіту фахівців, на взаємодію зі словацькими та закордонними університетами.

Таким чином, упродовж освітніх трансформацій 1990-1992 рр. в Чехословаччині відбувається ліквідація застарілих стереотипів і міфів соціалістичної доби, здійснюється деідеологізація вищої освіти та пошук шляхів розвитку демократичних основ університетської освіти в умовах формування засад ринкової економіки і політичного плюралізму. Реформи в Чехословаччині посткомуністичного періоду заклали фундамент для подальшої модернізації та європейської інтеграції систем вищої освіти Чехії та Словаччини.

Список використаних джерел

1. Ключкович Т. Етапи та особливості трансформації системи вищої освіти в Словацькій Республіці в кін. XX – поч. XXI століття // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород, 2013. – Вип. 27. – С. 74-78.
2. Pšenák J. Slovenska škola a pedagogika 20. storočia. – Ruzomberok: Verbum - Vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2011. – 329 s.
3. Švec S. Transformation of the Adult Education System in Slovakia // International Review of Education. – 1998. – Vol. 44. – Issue 4. – P. 379-391.
4. Turek I. Duch školy. Návrhový expertnej skupiny Ministerstva školstva, mládeže a telesnej výchovy Slovenskej republiky / Ivan Turek a kol. // Pedagogika. Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově. – 1993. – Č. 2. – S. 121-132.

Панькевич Олена Олександрівна

Кандидат педагогічних наук, доцент

Одеський національний політехнічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕДІАОСВІТІ (НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЖУРНАЛІСТСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ»)

Стаття присвячена актуальним проблемам підвищення якості медіаосвіти в Україні. Розкрито роль і значення інноваційних технологій навчання у закладах вищої освіти, що готують майбутніх журналістів, обґрунтовано ефективність їх використання на прикладі дисципліни «Журналістська майстерність».

Ключові слова: інноваційні технології, інтерактивні технології, медіаосвіта, дистанційне навчання.

Модернізація системи професійної підготовки здобувачів вищої освіти в українських закладах є важливою науково-педагогічною проблемою, яка має вирішуватись спільними зусиллями з урахуванням вітчизняного та зарубіжного освітнього досвіду. Актуальним науково-методичним завданням у закладах вищої освіти, що готують майбутніх журналістів, стає розроблення і введення у навчальні робочі плани нових, зорієнтованих для роботи в конвергентних медіа дисциплін, таких як «Інтернет-журналістика», «Дата-журналістика», «Бізнес-журналістика», «Журналістські розслідування» та ін. на основі використання інноваційних технологій.

Обов'язкового впровадження інноваційних технологій також передувало введення карантину в Україні. Так, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 406 від 16.03.2020 р. «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19», виконання освітніх програм закладами освіти

Наукове видання

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

Випуск 31

Видання українською, російською та англійською мовами

Відповідальний секретар – Гончаренко Т. І.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ №23259-13099ПР від 19.04.2018

Видавець СГ НТМ «Новий курс»
Вул. Манізера, 3, м. Харків, 61002, Україна
Тел. 097-044-03-09, E-mail: nr1989@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №6392 від 07.09.2018

Підписано до друку 23.03.2020. Формат 60x90 1/8
Папір офсетний, 80 г/м². Гарнітура «Times New Roman»
Друк. арк. – 11,7. Наклад 30 прим.